Projekt címe: Strengthening cross-border civil society through the development of a joint volunteer exchange system

Intézményi háttér tanulmány Önkéntesség innen és túl

Az önkéntes tevékenységekre vonatkozó jogi környezet vizsgálata Szlovák-Magyar összehasonlításban

2018.

ISBN 978-963-503-716-2

Készült

a Budapesti Corvinus Egyetem

megbízásából

Készítette

Webkettő Műhely Bt.

Building Partnership

European Regional Development Fund

Tartalom

Bevezetés 2

Önkéntesség szerepe, meghatározása 4

A magyar szabályozás alapjai 6

A szlovák szabályozás alapjai 9

Milyen szervezetek, milyen feladatkörökre alkalmazhatnak önkénteseket? 15

Magyar oldal 15

Szlovák oldal 17

Közösségi szolgálat 20

Közhasznú szervezetek 22

Hogyan szerezheti meg a közhasznú jogállást egy szervezet? 24

Milyen jogokkal, előnyökkel és milyen kötelezettségekkel jár a közhasznú jogállás megszerzése? 26

Milyen szervezetek nem fogadhatnak önkénteseket? 32

Ki lehet önkéntes? 33

Önkéntes programokkal járó adminisztráció, pénzügy 34

Magyar oldal 34

Szlovák oldal 36

Milyen jogai és kötelezettségei vannak az önkénteseknek és a fogadó szervezeteknek 39

Magyar oldal 39

Szlovák oldal 41

Milyen előnyökkel és milyen nehézségekkel jár az önkéntesek foglalkoztatása 42

Önkéntesség a Köt. hatályán kívül 44

Európai szintű önkéntes programok 46

EVS, Erasmus+ 46

Összegzés 51

Felhasznált irodalom 52

Mellékletek 53

Bevezetés

Az önkéntesen végzett tevékenységek köre és száma az ipari forradalom és az urbanizáció megjelenésétől a mai napig folyamatosan emelkedett. E tevékenységek az elmúlt évtizedekben rohamosan specializálódtak és professzionalizálódtak, vagyis, míg korábban inkább a segítés egyik formájaként tekintettünk az önkéntes tevékenységre, addig mára a tudás és tapasztalatszerzés egyik formájaként tekintünk rá inkább. Az önkéntességhez kapcsolódó elvárások változása miatt kialakult az igény olyan önkéntes programok kialakítására, melyben az önkéntesek kielégíthetik speciális elvárásaikat a szervezetek társadalmi céljainak megvalósításával párhuzamosan. E programok megvalósításának kulcsszereplői az önkénteskoordinátorok, akik egyszerre képviselik az önkéntesek és a szervezetek céljait és érdekeit. Az önkénteskoordinátorok feladata emiatt igen nehéz és összetett, hiszen pontosan kell ismerniük az önkéntességet szabályozó jogi környezetet, valamint az önkénteseket és a szervezeteket mozgató motivációkat, értékeket. Összességében a koordinátoroknak tudniuk kell, hogy az önkéntesek és a szervezetek mit tehetnek és mit nem, mire van lehetőségük és mire nem.

Az összehasonlító jelleggel készülő elemzés célja Szlovákia és Magyarország önkéntességre vonatkozó szabályozórendszerének megismerése, hasonlóságainak és különbségeinek feltárása. A tanulmány reményeink szerint hozzájárul a két országban, és a határokon átnyúló önkéntes programokat lebonyolító szervezetek, és a programokban dolgozók tudásának szélesítéséhez. A tanulmányt ezen túlmenően felhasználjuk a projekt során megvalósuló tevékenységek előkészítéséhez és tervezéséhez.

A tanulmány minden esetben a magyar szabályozást vizsgálja elsőként, amihez képest elemzi a szlovák jogi környezetet. E megközelítést az indokolja, hogy a tanulmány szerzője a magyar jogi környezetben szerezte az önkéntes programok szervezéséhez és lebonyolításához kapcsolódó tapasztalatait, valamint az, hogy el szerettük volna kerülni, hogy a tanulmányban kétszer szerepeljenek azok az információk, melyek mindkét ország szabályozásában megjelennek.

A tanulmány elkészítéséhez felhasználtuk a két országban megalkotott, az önkéntes tevékenységeket szabályozó hatályos törvényszövegeket és az azokhoz kapcsolódó elemző kiadványokat, valamint internetes fórumokat. Ezen túlmenően interjúkat készítettünk a két országban a területen dolgozó szakemberekkel: jogászokkal, könyvelőkkel, önkénteskoordinátorokkal és mentorokkal, valamint civil területen dolgozó szakemberekkel.

A tanulmány részletesen áttekinti, hogy a két országban és határokon átívelően milyen formában lehet önkéntes tevékenységeket folytatni, valamint, hogy a résztvevő szereplőknek milyen feladatai, jogai és kötelezettségei vannak.

A jól működő önkéntes programok kialakításának fontos aspektusa a szereplők motivációinak vizsgálata, valamint a célok és a hozzájuk kapcsolódó eszközök stratégiai tervezése, azonban jelen tanulmánynak nem célja ezek feltárása.

Önkéntesség szerepe, meghatározása

A magyar kormány által elfogadott Nemzeti Önkéntes Stratégiát tartalmazó dokumentumot civil, egyházi, üzleti és kormányzati szakemberekből álló munkacsoport készítette elő, 2011 tavaszán. A hivatalos kodifikáció után, 2011. december 5. és 2012. január 5. között társadalmi egyeztetés zajlott. "*A Nemzeti Önkéntes Stratégia a 1068/2012. (III. 20.) számú Kormány határozat (A Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012–2020 elfogadásáról és a végrehajtásához szükséges középtávú feladatokról) alapján került a Magyar Közlöny 32. számában hivatalosan is kihirdetésre*". [1]

A Nemzeti Önkéntes Stratégia meghatározása alapján: "*Az önkéntesség olyan tevékenység, amelyet a személy szabad akaratából, egyéni választása és motivációja alapján, a pénzügyi haszonszerzés szándéka nélkül végez más személy, személyek vagy a közösség javát szolgálva. Sajátos értékeket hordoz magában, amely megkülönbözteti a fizetett munkától. Önmagában jó és értékes, egy mód, mellyel képessé tehetjük a társadalom tagjait, hogy aktív szerepet vállaljanak mind tágabb földrajzi, mind szűkebb érdekközösségekben, mely egyidejűleg hasznos a támogatásra szorulóknak és az önkéntes munkát végzőknek is. Az önkéntesség az egyik eszköze az esélyegyenlőség fejlesztésének, hozzájárul a szegénység, a kirekesztődés csökkentéséhez és a foglalkoztatottság növeléséhez, segíthet a munkanélküliek munkaerőpiacra történő visszatéréséhez, de nem helyettesítheti a fizetett munkaerőt.*"[2]

Az önkéntesség fogalmának leírásakor sokféle megközelítés alkalmazható, azonban néhány feltétel mindegyikben megtalálható, melyek a következők: az önkéntesen végzett tevékenységért ellenszolgáltatás nem kérhető/adható, valamint, hogy a tevékenységet az önkéntes önszántából végzi más emberek, csoportok, vagy a társadalom egésze érdekében, azaz az önkéntes tevékenységet végző érdeke minden esetben önmagán, vagy szűkebb családi környezetén

[1] http://www.onkentes.hu/cikkek/nemzeti-oenkentes-strategia
[2] 1. melléklet az 1068/2012. (III.20.) Korm. határozathoz, Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012-2020

túlmutat. Ez az általános megközelítés megengedi, hogy a lehető legtágabb értelemben használjuk a fogalmat, vagyis ide tartozónak veszi azt is, ha rendszeresen segítünk a szomszéd néninek levinni a szemetet és azt is, ha egy szervezettel szerződéses viszony keretein belül végzünk, meghatározott cél érdekében segítő tevékenységet. A szakirodalom megkülönbözteti az informális és formális, valamint a hagyományos és az új típusú önkéntesség fogalmát (Arapovics és mtársai, 2017).

- A formális önkéntes tevékenység minden esetben valamilyen szervezethez kapcsolódó munkavégzést jelent, vagyis minden olyan tevékenységet ide sorol, amit valamilyen szervezetnél szerződéses viszonyban végzünk, legyen az szóbeli, vagy írásbeli szerződés (Arapovics és mtársai, 2017).
- Informális önkéntesség alatt minden olyan tevékenységet értünk, amit nem valamilyen szervezetnél, szerződéses viszonyban, vagy anélkül végzünk (Arapovics és mtársai, 2017).
- A hagyományos önkéntesség a városiasodással és a polgárosodással párhuzamosan kapott egyre nagyobb társadalmi szerepet a nyugati világban. Ezt a típusú önkéntességet a kialakuló középosztály szegényekről, elesettekről való gondoskodása motiválja és a humanitárius társadalmi szerepvállaláshoz kapcsolódó értékek jellemzik. E tevékenységek leginkább az adományozáson és a jótékonykodáson alapulnak, melyet jellemzően már családdal és/vagy gyermekkel rendelkező középkorú, vagy idősebb nők végeznek (Czike, Kuti, 2006).
- Az új típusú önkéntesség az információs-, tudásalapú társadalom megjelenésével kezdett teret nyerni, melyet az individuális elvárások megjelenése jellemez leginkább. Az új típusú önkéntesekre jellemző, hogy fiatalabbak a hagyományos önkénteseknél és általában nincs párjuk és gyermekük. Az új típusú önkéntesség során előtérbe kerül a megszerezhető szaktudás és tapasztalat értéke és hasznosíthatósága, vagyis fontossá válik, hogy az önkéntes mit “kap” a munkától, amellett, hogy mit “ad” a segített személynek, csoportnak, vagy a társadalomnak (Czike, Kuti, 2006).

Napjainkban jellemző, hogy lassan ugyan, de növekszik a formális önkéntesség keretei között végzett tevékenységek és az új típusú önkéntesek száma (Czike, Kuti, 2006). Ez a két trend vélhetően összefüggésben van, hiszen a formális önkéntesség biztosította keretek felelnek meg

leginkább az új típusú önkéntesség elvárásainak. Vagyis a szervezeti keretek között létrejövő szerződéses viszony tudja leginkább garantálni az önkéntesek számára a tanulás és fejlődés lehetőségét. Az önkéntes fogadó szervezetek számára ezért fontos, hogy feltérképezzék az új típusú önkéntesek elvárásait, valamint az ehhez kapcsolódó szervezeti potenciált, vagyis a fogadó szervezetek meg kell, hogy tudják fogalmazni leendő önkénteseik számára, hogy milyen tapasztalatokat, tudásokat, értékeket fognak elsajátítani a tevékenységük során.

A magyar szabályozás alapjai

Magyarországon a formális (intézményi) önkéntesség keretein belül végezhető tevékenységeket a *közérdekű önkéntes tevékenységről* szóló 2005. Évi LXXXVIII. törvény szabályozza, mely többek között meghatározza:[3]

- hogy az önkéntesek a munkát ellenszolgáltatás nélkül végzik
- a fogadó szervezetek és a fogadó szervezeteknél végezhető tevékenységek körét
- A fogadó szervezet és az önkéntesek jogait, kötelezettségeit és felelősségét
- hogy aki fogadó szervezetté akar válni, annak ez irányú szándékát jelentenie kell, a családpolitikáért felelős miniszternek
- hogy az önkéntesekkel a fogadó szervezetnek szerződést kell kötnie, ami történhet írásban vagy szóban, valamint e szerződések tartalmi elemeit
- hogy a fogadó szervezet köteles az önkéntesekről nyilvántartást vezetni, valamint e nyilvántartás tartalmi elemeit
- az önkéntesnek nyújtható juttatásokat
- hogy az önkéntes munka egy órára jutó értékének számításához a mindenkori minimálbér százhatvanad része az irányadó.

[3] 2005. évi LXXXVIII. Törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv)

Fontos kiemelni, hogy az önkéntes tevékenységeket semmilyen esetben sem tekinthetjük a munkaerő helyettesítőjének, az önkéntes nem a fizetett munkaerő kiváltása érdekében fejti ki tevékenységét (Gottgeisl; Láng, 2013). Ennek ellenére a gyakorlatban előfordul, hogy piaci cégek, vagy civil szervezetek a humánerőforrás kapacitásaikat önkéntes programok szervezésével próbálják növelni. Ilyenkor azonban a piaci szervezetek vagy a törvénynek megfelelő szervezetet alapítanak, melyen keresztül aztán menedzselik az önkéntes programjukat, vagy külső, autonóm szervezeten keresztül bonyolítják az önkéntes tevékenységeiket. E stratégiák érvényesülése a jelenleg hatályos törvény céljai ellen hatnak. A területen dolgozó szakemberek szerint azonban, miután a civil, más okok miatt, de már a piaci szektor is jelentős humánerőforrás hiánnyal küszködik, vélhetően nem fog változni ez a trend a közeljövőben. [4]

A törvényben meghatározott bejelentési és nyilvántartási kötelezettség célja egyfelől, hogy számot adjon az önkénteseknek a törvényesen működő fogadó szervezetekről, másfelől, hogy az állami ellenőrző szervek tudomására hozza az önkéntesek foglalkoztatását. A törvény meghatározza a fogadó szervezetek körét és azokat a tevékenységeket is, amelyeket a fogadó szervezet önkéntessel elvégeztethet. A szabályozás célja ezáltal az is, hogy semmilyen munkatevékenységet (amiért ellenszolgáltatás járna) ne lehessen önkéntes munkának álcázni (Gottgeisl; Láng, 2013). A törvényben meghatározott kedvezmények és garanciák célja, hogy a szervezetek és az önkéntesek a közérdekű önkéntes tevékenység keretei között valósítsák meg társadalmi céljaikat, ezáltal a törvény ösztönzi a formális önkéntesség térnyerését.[5]

Vagyis a végrehajtó a szabályozás által:

- Tájékoztatja az önkénteseket és az ellenőrző szerveket
- Korlátozza a szervezeteket
- Ösztönzi az önkénteseket és szervezeteket

[4] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[5] 2005. évi LXXXVIII. Törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv)

A Nemzeti Önkéntes Stratégia felhívja a figyelmet, hogy *"az önkéntesség fogalmának meghatározása mellett azonban szükséges kiemelni annak tartalmi elkülönülését a közösségi szolgálat, szakmai gyakorlat és a foglalkoztatást helyettesítő támogatás igazolása kapcsán megvalósított tevékenységtől. A különbségek kapcsán a legfontosabb elem a motiváció, a tevékenység végzésére vonatkozó belső indíttatás kiemelése, hiszen az önkéntes tevékenység a személy szabad akaratából valósul meg, nincsen semmilyen külső kényszerhez kötve és végzéséért sem várható el semmilyen anyagi előny vagy ellenszolgáltatás."* [6]A szervezeti oldalról az önkéntes tevékenységek által extra tudás és kapacitás jelenik meg, melyek olyan előnyök, amik a fent említett tevékenységek során is megjelennek. Ezért az e jogviszonyok szerint kialakított tevékenységek helyettesíthetik az önkéntes tevékenységek által létrehozott előnyöket az olyan szervezetek számára, akik nem válhatnak fogadó szervezetté a 2005-ös önkéntes törvény szerint.

A területen dolgozó szakemberek beszámolói alapján a gyakorlat sokszor nem követi a jelenleg hatályos törvények céljait, amire később látunk majd példát. [7]A Nemzeti Önkéntes Stratégia dokumentuma szerint, ennek megfelelően a 2011 és 2020 közötti időszakban a "*cél egy olyan jogszabályi környezet kialakítása, amely az európai normáknak megfelelően, egy átfogó és középtávú szabályozást nyújt az önkéntesek és az önkénteseket fogadó szervezetek számára. Kiemelten fontos ennek keretében, hogy elinduljon jelen évtizedben az a kodifikációs munka, amely révén az önkéntesség több más jogszabályban hangsúlyos elemként jelenhet meg. Szükséges a kor szellemének megfelelően felülvizsgálni és kibővíteni a 2005 óta hatályos közérdekű önkéntes törvényt és az önkéntességgel foglalkozó szervezetek véleményét meghallgatva, az elmúlt 6 év tapasztalatai alapján módosítani a törvényt."*[8] E szándék gyakorlatban tapasztalható megvalósulása eddig kevéssé látszik, de reményre ad okot, hogy 3 év hátra van még a kitűzött teljesítési időszak végéig.

[6] 1. melléklet az 1068/2012. (III.20.) Korm. határozathoz, Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012-2020
[7] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[8] 1. melléklet az 1068/2012. (III.20.) Korm. határozathoz, Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012-2020

A szlovák szabályozás alapjai

Szlovákiában az önkéntes tevékenységek ellátását több törvény szabályozza, melyek közül a két legfontosabb a 2004. évi 5. törvény és a 2011. évi 406. törvény. Az előbbi a munkanélküliek segítését célzó önkéntes tevékenységeket szabályozza, az utóbbi a formális önkéntes tevékenységeket általánosságban szabályozza.[9]

A formális önkéntes tevékenységek Szlovákiában egészen a közelmúltig jogilag nem voltak szabályozva. 2011-ben, az önkéntesség évében a szlovák törvényhozás elfogadta a Tt. 406/2011 sz. törvényt az önkéntességről. E törvény fő ambíciója az volt, hogy transzparenssé tegye az önkéntes tevékenységek gyakorlását, mint egy általánosan elismert tevékenységet, amelyet a polgárok közhasznú céllal végeznek. A mindössze 7 paragrafusból álló jogszabály meghatározza ki az önkéntes, mi az önkéntes tevékenység, bevezeti a küldő szervezet és fogadó szervezet fogalmát és szabályozza azok jogait és kötelezettségeit, meghatározza az önkéntessel kötött szerződést. Az önkéntesség ily módon való intézményesítése lehetővé tette, hogy az adójogi és munkajogi szabályozás is reflektáljon az önkéntes tevékenységére.[10]

Egy 2011-ben végzett országos kutatás során kiderült, hogy Szlovákiában az önkéntesek foglalkoztatására elsősorban az NGO-k hoznak létre önkéntes programokat, őket követik a községek és városok, majd végül az állami szervek. Ugyanezen felmérés szerint a legtöbb önkéntes a szociális szférában, környezetvédelemben és a kultúrában tevékenykedik. Tehát ezekben a szervezetekben és területeken jellemző Szlovákiában, hogy önkéntesek foglalkoztatása helyettesíti a fizetett munkaerőt.[11]

A 2004. évi 5. törvény 54. paragrafusa kimondja, hogy a szlovák nemzeti programok keretein belül, a munkanélküliek munkaerőpiaci helyzetének javítása érdekében a sikeresen pályázó szervezetek

[9] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[10] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[11] Interjún elhangzott beszámoló alapján

önkénteseket foglalkoztathatnak. A törvény alapján két különböző formában lehet önkénteseket foglalkoztatni: Az "abszolvens gyakorlat" [12]keretei között a szakmai gyakorlathoz hasonló tevékenységeket lehet végezni, az önkéntes tevékenység keretei között viszont szinte bármilyen feladat ellátható a törvény által meghatározott területeken, melyek a következők:[13]

- Szociális területen: gondoskodás fogyatékkal élőkről, bevándorlókról, hajléktalanokról, idősekről, hátrányos helyzetűekről
- Egészségügyi területen
- Oktatás területén
- Kultúra területén
- Sport területén
- Műemlék-, környezet és örökségvédelem
- a természeti katasztrófák, környezeti katasztrófák, humanitárius segítségnyújtás és a polgári védelem területén

A gyakorlatban a szervezeteknek pályázatot kell benyújtaniuk, melyben megfogalmazzák, hogy a program keretein belül milyen feladatokra, hány főt szeretnének foglalkoztatni. Az illetékes állami szerv a benyújtott pályázatokat az eddigi tapasztalatok szerint többnyire pozitívan bírálta el, amennyiben a szervezetek megfeleltek a formális követelményeknek. A nyilatkozó szakemberek szerint ez leginkább annak köszönhető, hogy az állami programok keretein belül szervezett tevékenységekhez az állam elégséges forrásokat rendel, vagyis a programokra az igényeknek megfelelő forrás áll rendelkezésre. Az önkéntesek a programokra úgy tudnak bekerülni, ha regisztrálnak a munkaügyi hivatalnál munkanélküliként. A regisztrációt követően a hivatal felajánlja az önkéntes programokban való részvételt a munkanélküliek számára, akik szabadon dönthetnek a részvétel felől.

[12] Az interjúalany szabad fordítása
[13] http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-5

Ilyen program volt például néhány évvel ezelőtt a 29 évnél fiatalabbak munkaerőpiaci helyzetének javítása érdekében lezajlott nemzeti program. A részvételhez semmilyen képzettséget, vagy munkatapasztalatot nem kellett birtokolni, a lényege az volt, hogy a résztvevők a gyakorlati munka során sajátítsák el a munkához szükséges kompetenciákat, tudásokat. A program keretében a munkaügyi hivatal képzéseket szervezett, ami a munkakereséshez kapcsolódó kompetenciák fejlesztését célozta. Ezután a fogadó szervezetek vállalták a programban résztvevők gyakorlati munkára való betanítását: például egy pékség esetében a pékségnek vállalnia kellett, hogy egy mentor segítségével megtanítja a résztvevőknek a kenyérsütéshez kapcsolódó gyakorlati tudásokat. Az állam vállalta, hogy 12 hónapig fizeti a résztvevők bérét (ami nem haladhatta meg a minimálbért), a szervezetek meg, hogy a 12 hónap felett további 6 hónapig alkalmazásban tartják a résztvevőket. Ezen túlmenően az állam fizette a betanítást segítő mentoroknak adható juttatásokat, valamint minimális összeget lehetett igényelni eszközvásárlásra is. Ez a program a gyakorlatban dolgozó szakemberek szerint elég sikeres volt, a programban résztvevők sok esetben hosszútávon is meg tudták tartani a program során elkezdett munkájukat. Mivel a programban résztvevők munkanélküli státusza megszűnt, a program alkalmas volt a munkaügyi statisztikák javítására is.[14]

A nemzeti programokon kívül is fogadhatnak önkénteseket a szervezetek az “abszolvens gyakorlat” és az önkéntes tevékenység keretei között, melyet a 2004. évi 5. törvény 52/a paragrafusa szabályozza és főbb jellemzői a következők:[15]

- Mindkét önkéntes foglalkoztatási forma folytatásához pályázatot kell benyújtaniuk a szervezeteknek az illetékes hivatal felé, melyben leírják, hogy milyen feladatra, hány önkéntest szeretnének foglalkoztatni. A pályázatokat 2-3 havonta értékeli a munkaügyi hivatal és a rendelkezésre álló finanszírozási keretnek megfelelően nyerteseket hirdetnek.

[14] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[15] http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-5

A pályázatok pozitív elbírálását követően válhatnak a szervezetek önkéntes fogadó szervezetté.

- Mindkét önkéntes foglalkoztatási formában 6 hónapig lehet önkéntest alkalmazni. Az "abszolvens gyakorlatot" csak egyszer lehet elvégezni, önkéntes tevékenységet azonban a 6 hónap letelte után, 3 hónap szünetet tartva, újra lehet kezdeni, így többször is végezhető.
- Mindkét önkéntes foglalkoztatási formában napi 4 órában lehet önkénteseket alkalmazni.
- A juttatásokat és a járulékokat mindkét önkéntes foglalkoztatási forma esetében az állam állja, ami azonban maximalizálva van.
- Az "abszolvens gyakorlat" során az iskolai végzettséghez szorosan kötődő tevékenységek körében lehet önkénteseket alkalmazni, az önkéntes tevékenységek keretében alkalmazott önkéntesek esetében nincs ilyen kikötés.
- Az "abszolvens gyakorlat" önkéntes foglalkoztatási formájával inkább a piaci szervezetek élnek, az önkéntes tevékenység foglalkoztatási formájával inkább civil szervezetek élnek, de mindkét önkéntes foglalkoztatási formára pályázhatnak piaci és civil szervezetek is.[16]
- A munkanélküli státusz mindkét önkéntes foglalkoztatási forma során megmarad.
- Az "abszolvens gyakorlatot" sok szervezet próbaidőnek kezeli.

A törvény hatálya alatt futó programok legjelentősebb előnye szervezeti oldalról, hogy a szervezeteknek a foglalkoztatás nem kerül pénzükbe. Az önkéntesek oldaláról pedig, hogy az önkéntes tevékenységek által az önkéntesek bevételhez jutnak és tapasztalatokat szereznek.

A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa által elfogadott 2011. évi 406. törvény a formális önkéntes tevékenységeket szabályozza általánosságban. A törvény meghatározza:[17]

- Hogy ki lehet önkéntes
- Hogy milyen feladatok ellátásának körében lehet önkéntesként tevékenykedni, például:
    - fogyatékos személyek ellátásának, gondozásának körben

[16] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[17] http://www.zakonypreludi.sk/zz/2011-406

- a külföldiek és hontalan személyek segítésének körében
- az idősek ellátásának, gondozásának körében
- A természeti katasztrófák elhárításának és a humanitárius segélyezés ellátásának körében
- A kulturális örökség megőrzése érdekében tett tevékenységek körében
- kulturális, sport, jótékonysági, oktatási és képzési eseményekbe szervezése és lebonyolítása érdekében tett tevékenységek körében
- közigazgatási adminisztratív munka körében

- Hogy milyen felek között, vagy milyen tevékenységek körében nem jöhet létre önkéntes tevékenység, például:
  - házastársak vagy a rokoni kapcsolatban lévő felek között
  - üzleti vagy más kereső tevékenységet végző felek között
  - kölcsönös polgári vagy szomszédos segítségnyújtás körében
  - olyan személyek által végzett tevékenység, akik nem töltötték be a 15. életévet
- A küldő szervezetek körét, például:
  - Polgári társulások
  - Általános érdekű szolgáltatásokat nyújtó nonprofit szervezet
  - Egyházi vagy vallási közösség, vagy jogi személy
  - Iskola vagy iskolai létesítmény
  - Alapítvány
  - Egyéb jogi személy

A küldő szervezet az önkéntes tevékenységek megszervezése keretében, nyilvántartásba helyezi, felkészíti és kiküldi az önkénteseket, és szerződést köt ugyanezen törvény 6§-a alapján. A törvény ezen túl meghatározza az önkéntest fogadó fél jogait és kötelezettségeit, valamint az önkéntesekkel kötött írásbeli megállapodás tartalmát. [18]E törvény nem biztosít olyan jogokat és

[18] http://www.zakonypreludi.sk/zz/2011-406

garanciákat, melyeket a 2004. évi 5. törvény, de cserébe kevesebb kötelezettséggel és nehézséggel jár az e törvény hatálya alá tartozó önkéntesek foglalkoztatása.[19]

[19] Interjún elhangzott beszámoló alapján

Milyen szervezetek, milyen feladatkörökre alkalmazhatnak önkénteseket?

Magyar oldal

A következő felsorolás a 2005. évi LXXXVIII. Törvény szövege alapján készült, a felsorolások végén zárójelben egy-egy példa bemutatásán keresztül igyekeztünk segíteni a könnyebb megértést.

Magyarországon fogadó szervezet lehet:[20]

- a helyi önkormányzat, a helyi önkormányzatok társulása az általa biztosított közszolgáltatások és katasztrófavédelmi feladatok körében (Például egy önkormányzat által fenntartott gyermekjóléti központban az önkormányzat válik a fogadó szervezetté és a gyermekjóléti központ a közfeladatainak ellátásának tekintetében alkalmazhat önkénteseket. Az önkéntesek segíthetik, kiegészíthetik a családgondozók munkáját, de takarítani, vagy számítógépet szerelni nem lehet önkéntesen)

- a nemzetiségi önkormányzat a jogszabályban meghatározott közfeladatai körében (Például egy nemzetiségi önkormányzat által fenntartott iskolában a nemzetiségi önkormányzat válik a fogadó szervezetté és az iskola a közfeladatainak ellátásának tekintetében alkalmazhat önkénteseket. Az önkéntesek segíthetik, kiegészíthetik az oktatók munkáját, de takarítani, vagy számítógépet szerelni nem lehet önkéntesen)

[20] 2005. évi LXXXVIII. Törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv)

- a költségvetési szerv az alaptevékenysége körében (Például egy bíróság esetében a bíróság lesz a fogadó szervezet és az alaptevékenységei körében alkalmazhat önkénteseket. A bírói munka segítésére alkalmazhat önkénteseket, de a takarításra nem)

- a magyarországi székhelyű civil szervezet, közhasznú szervezet a közhasznú és a működésével összefüggő tevékenysége körében (Például amikor egy iskolának egy alapítvány a fenntartója és az iskola önálló jogi személynek minősül, akkor az iskola a fogadó szervezet és közhasznú tevékenységei mellett a működésével összefüggő tevékenységekre is alkalmazhat önkéntest. Egy ilyen iskola alkalmazhat önkéntest a tanárok segítésére és a takarításra is.)

- a magyarországi székhelyű egyházi jogi személy a hitéleti, a közcélú és a működésével összefüggő tevékenysége körében (Például amikor egy iskolának egy egyházi szervezet a fenntartója, akkor az egyházi szervezet a fogadó szervezet, és a közcélú és a működésével összefüggő tevékenységek mellett a hitélethez kapcsolódó tevékenységek körében is alkalmazhat önkénteseket. Egy ilyen iskola alkalmazhat önkéntest a tanárok segítésére, a takarításra és hitoktatás segítésére is.)

- a jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a közszolgáltatásait igénybe vevőknek nyújtott többletszolgáltatások körében a magyarországi székhelyű, illetve magyar hatóság által kiadott működési engedéllyel rendelkező, jogképes (a felsorolt intézmények lehetnek költségvetési szervek, civil, vagy egyházi szervezet által fenntartott intézmények, vagy ezek közül egyik sem. Ilyen eset például, amikor egy alapvetően külföldi szervezet Magyarországon tart fenn egy intézményt. Vagyis ez a sor azért került be a törvénybe, hogy azok az intézmények, amelyek alapvetően közfeladatot látnak el, de nem minősülnek költségvetési szervnek és nem civil szervezeti, vagy egyházi fenntartásúak, azok is fogadó szervezetté válhassanak. Az intézmények által ellátott közfeladatok mellett gyakorlatilag bármilyen tevékenységi körben alkalmazhatnak önkénteseket ezek a szervezetek)

- szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, illetve intézmény
- egészségügyi szolgáltató
- közoktatási intézmény
- felsőoktatási intézmény
- muzeális intézmény
- nyilvános könyvtár
- közlevéltár
- nyilvános magánlevéltár
- közművelődési intézmény

- a nem jogképes fogadó intézmény fenntartója a fogadó intézmény jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a fogadó intézmény közszolgáltatásait igénybe vevőknek nyújtott többletszolgáltatások körében. (Például amikor egy alapítványi fenntartású óvoda nem önálló jogi személy (nincs önálló alapító okirata, saját vagyona, stb.), akkor a fenntartó alapítvány válik a fogadó szervezetté és a fenntartó alapítvány által az alapító okiratában rögzített közhasznú feladatok ellátására, valamint az igénybe vevőknek nyújtott többletszolgáltatások (pl angol oktatás, baba-mama klub, stb.) körében lehet önkénteseket alkalmazni.)

Szlovák oldal

Szlovákiában elsősorban nem a fogadó szervezetek, hanem az ellátható feladatok körét szabályozza a törvény. Azok a szervezetek, akik a törvényben meghatározott feladatok ellátását végzik, fogadhatnak önkénteseket, akár piaci, akár civil szervezetek. [21] A szlovák törvény alapján

[21] Interjún elhangzott beszámoló alapján

önkéntesek szinte bármilyen feladatkörben foglalkoztathatók, a törvény szerint leginkább azonban a következő területeken végezhető önkéntes tevékenység: [22]

- egészségkárosult személyek, külföldiek, hontalanok, büntetésvégrehajtásban lévő és onnét szabadult személyek, előzetes letartóztatásból kikerült személyek, drog és más szenvedélybetegek, állami gondozásban lévő fiatalkorúak, idősek, családon belüli erőszak áldozatai és munkanélküliek részére, vagy közhasznú szolgáltatások nyújtása során, valamint az egészségügyben és a szociális szférában,

- fiatalok nem formális képzése és egyéb specializált tevékenységek a fiatalokkal való foglalkozás során,

- természeti és ökológiai katasztrófák következményeinek elhárításakor, humanitárius segítségnyújtáskor, élet- és egészségvédelemkor, polgárőrségkor, tűzvédelemkor, fejlődő országbeli fejlesztési projekteken,

- környezetvédelem, kulturális örökség ápolása és kulturális, sport, testnevelési, karitatív, képzési és nevelési rendezvények szervezése területeken,

- esélyegyenlőség céljából végzett tevékenységek,

- szociális kirekesztésben élő személyek társadalmi betagozódását célzó tevékenységek területén,

- a közigazgatásban végzett adminisztratív munka során.

[22] Interjún elhangzott beszámoló alapján

Szlovákiában önkéntest foglalkoztathat bármilyen természetes vagy jogi személy úgy, mint fogadó szervezet. Küldő szervezet azonban csak a törvényben felsorolt jogi személy lehet, mint például non profit szervezet, iskola, önkormányzat. [23]

[23] Interjún elhangzott beszámoló alapján

Közösségi szolgálat

Azoknak, akik 2016. január elsejét követően tesznek érettségi vizsgát Magyarországon, kötelező minimum ötven óra közösségi szolgálatot teljesíteniük. A szolgálat teljesítése az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele. A közösségi szolgálat a tanrendbe illesztett tevékenység, melynek pedagógiai célja van (Gottgeisl; Láng, 2013).

Mind a közösségi szolgálat, mind az önkéntesség közhasznú célt szolgál, és mind a kettőt ellenérték nélkül látják el. A közösségi szolgálat intézménye azonban nem a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény hatálya alá tartozik, de céljait tekintve hasonló. A közösségi szolgálat nem minősül közérdekű önkéntes tevékenységnek, a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet szabályozza. A közösségi szolgálat keretein belül a középiskolák feladata és az intézmény vezetőjének a felelőssége, hogy a tanuló választása alapján megszervezze és nyilvántartsa, a minimum 50 órában teljesíthető szolgálatot, melyet a következő területeken végezhetnek a diákok:[24]

- egészségügyi
- szociális és jótékonysági
- oktatási
- kulturális és közösségi
- környezet- és természetvédelmi
- katasztrófavédelmi
- Valamint az óvodás korú, saját nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős területen végezhető tevékenység

[24] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1200020.emm

Közösségi szolgálatot teljesítő diákot állami, önkormányzati, civil, nonprofit szervezetnél, illetve a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezetnél, középiskola magánszeméllyel kötött megállapodása alapján magánszemélynél vagy saját intézményben lehet fogadni a fent említett tevékenységek körében. A közösségi szolgálat keretein belül a foglalkoztatottak nem végezhetnek előképzettséget, szakképzettséget igénylő szakmai munkát, valamint olyan tevékenységet, ami a szervezet munkatársainak munkaköri feladatához tartozik.[25] A szolgálatról bővebb információ a http://kozossegi.ofi.hu/ oldalon található.

[25] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1200020.emm

Közhasznú szervezetek

A civil (és egyéb) szervezetek szempontjából fontos kiemelni, hogy a szabályozás megkülönböztet közhasznú szervezeteket, amivé a közhasznú jogállás megszerzésével válhat egy szervezet, ami előnyökkel jár a közhasznú jogállást nem birtokló szervezetekkel szemben. A közhasznú jogállás megszerzését kérelmezni kell és csak bizonyos feltételek megléte esetén adja meg a státuszt a bíróság. A közhasznúság alapvető feltétele, hogy a szervezet az alapszabályában megjelölt tevékenysége szerint, valamilyen, a törvény által meghatározott, alap esetben önkormányzati vagy állami (köz)feladatot lásson el. E szabályozásról a 2011-es Civil törvény rendelkezik.[26]

A gyakorlatban gyakran lehet tapasztalni, hogy a közhasznúság kapcsán használt fogalmak félreértésekhez vezetnek, ezért érdemes áttekinteni, hogy a jogi környezetben pontosan hogyan használatosak e fogalmak:

- Közhasznú tevékenység (közfeladat): Minden olyan tevékenység, melyet valamely törvény közfeladatként határoz meg, (tehát nem kizárólag a civil törvény határozza meg ezeket) vagyis azon tevékenységek összessége, amit alap esetben az állami intézmények látnak el. A közfeladatok egy részét azonban a gyakorlatban nem minden esetben az állam látja el, hanem átadja a feladatellátást nem állami (általában civil vagy egyházi) szereplőknek. Ezekben az esetekben az állam gyakran megmarad finanszírozóként (pályázat, normatíva, stb.). Közfeladatot olyan szerveztek láthatnak el, akik alapító okiratukban rögzítették ezt, vagyis alaptevékenysége közfeladat ellátásra irányul. Ritka esetben a közfeladat ellátásnak szándéka az alaptevékenység mellett jelenik az alapító okiratban. Azok a szervezetek, akik közfeladatot látnak el, nem minősülnek automatikusan közhasznú szervezetnek.

[26] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100175.TV

- Közhasznú szervezet: Azok a szervezetek, akik megfelelnek a törvényben előírt kritériumoknak és a bíróságnál bejegyzésre kerültek, mint közhasznú szervezet. A közhasznú jogálláshoz kapcsolódó feltételek meglétét a bíróság minden évben felülvizsgálja, és amennyiben a törvényben meghatározott feltételek már nem állnak fenn, a bíróság megszünteti a szervezet ilyen jogállását és törli a nyilvántartásból.

A közhasznú tevékenységek és a közhasznú szervezetek

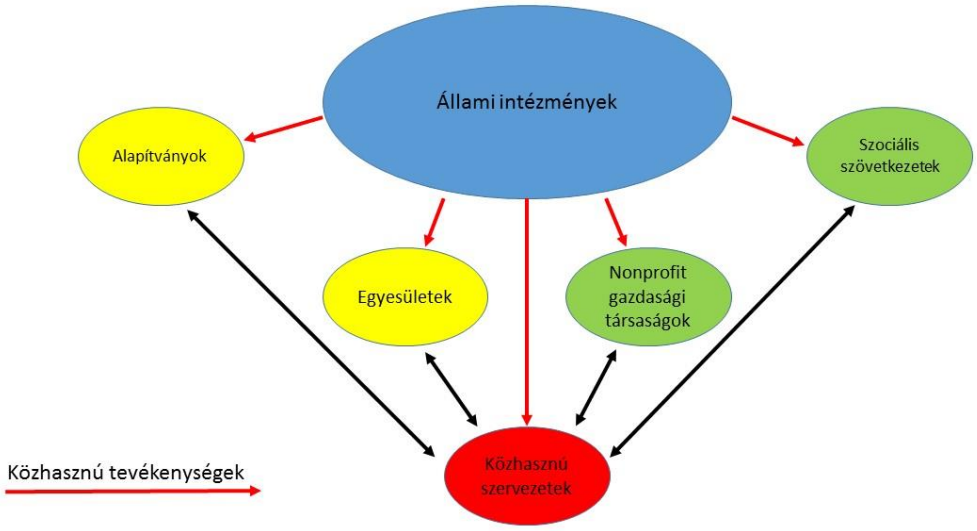

A civil törvény nem korlátozza az ellátható közfeladatok körét, vagyis minden olyan tevékenységet közfeladatként fogad el, melyet valamely törvény annak határoz meg. Az 1991. évi XX. tv. szerint[27], a települési önkormányzat és a megyei önkormányzat feladata: A "*közösségi kulturális hagyományok, értékek ápolásának/ művelődésre szerveződő közösségek tevékenységének/ a lakosság életmódja javítását szolgáló kulturális célok megvalósításának támogatása; művészeti intézmények/lakossági művészeti kezdeményezések, önszerveződések támogatása, a művészi alkotó munka feltételeinek javítása, a művészeti értékek létrehozásának, megőrzésének segítése*".

[27] 1991. évi XX. tv. a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről 121. § a)-b)

A 2004. évi I. tv. szerint[28] az állam feladata "*az egészséges életmód és a szabadidősport gyakorlása, feltételeinek megteremtése; sportfinanszírozás; a gyermek- és ifjúsági sport, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, valamint a fogyatékosok sportjának támogatása*".

A kulturális-, vagy sportesemények szervezése és lebonyolítása területén például a legtöbb szervező és lebonyolító cég piaci alapon működik. Ebben a tekintetben a kulturális- és sporteseményeket szervező és lebonyolító szervezetek közfeladatot látnak el, de amennyiben az e feladatokat ellátó szervezetek nem válhatnak önkéntes fogadó szervezetté a 2005-ös önkéntes törvény szerint, akkor elesnek azoktól a jogoktól és garanciáktól, melyeket a törvény hatálya alá tartozó szervezetek élveznek. Így érthető, ha az érintett szervezetek alternatív megoldásokat keresnek, ha önkéntes programok keretei között szándékoznak tevékenységeket megvalósítani, különös tekintettel a szervezet társadalmi céljaihoz kapcsolódó tevékenységeire.

Hogyan szerezheti meg a közhasznú jogállást egy szervezet?

Közhasznú minősítést minden olyan szervezet szerezhet, melyet a civil törvény lehetővé tesz, vagyis nem csak civil szervezetek lehetnek közhasznúak. A civil szervezetek közül az alapítványi és az egyesületi formában működő szervezetek válhatnak közhasznú szervezetté, a civil társaságok azonban nem. A civil szervezetek mellett jelenleg a nonprofit gazdasági társaságok, illetve a szociális szövetkezetek válhatnak közhasznú szervezetté.[29]

A közhasznú jogállás megszerzéséhez a következő elvárásoknak kell megfelelni a Civil tv. szerint:[30]

- A minősítés benyújtásának alapja, hogy a szervezet a benyújtás időpontját megelőzően minimum két éve közfeladatot látott el, vagyis a korábbi szabályozástól eltérően nem lehet a bejegyzés időpontjában a közhasznú jogállást megszerezni.

[28] 2004. évi I. tv. a sportról 49. § c)-e)
[29] http://civiljogok.hu/utmutato/vii-fejezet-kozhasznu-jogallas
[30] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100175.TV

- A szervezetnek nyilvántartásba vett szervezetnek kell lennie (tehát nem polgári jogi vagy civil társaságnak)
- A szervezeteknek megfelelő társadalmi támogatottsággal kell rendelkezniük (a felsoroltak közül egy feltételnek kell megfelelni a benyújtást megelőző két lezárt év vonatkozásában):
    - a felajánlott 1%-os összegekből kiutalt összeg eléri az összes bevétel 2%-át (kivéve a Civil tv. 54. §-a alapján szerzett bevételeket[31])
    - a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások elérik az összes ráfordítás felét a két év átlagában
    - a közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvénynek megfelelően.
- A szervezeteknek megfelelő erőforrásokkal kell rendelkezniük a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítése tekintetében (a felsoroltak közül egy feltételnek kell megfelelni a benyújtást megelőző két lezárt év vonatkozásában):
    - A szervezet átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot
    - A szervezet két év egybeszámított adózott eredménye (tárgyévi eredménye) nem negatív
    - a személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) – a vezető tisztségviselők juttatásainak figyelembevétele nélkül – elérik az összes ráfordítás (kiadás) egynegyedét.

Amennyiben a fent említett elvárásoknak a törvényben meghatározott szervezetek megfelelnek, benyújthatják kérelmüket a bíróságnak, aki a jogállás megadásáról döntést hoz. A közhasznú

[31] az államháztartás alrendszereiből folyósított pénzeszköz esetén, ha
- annak rendeltetése az állam vagy valamely közigazgatási szerv felelősségébe tartozó, jogszabályban, vagy kormányhatározatban meghatározott feladat, vagy a feladat egy részének ellátását célozza, vagy
- annak nyújtása normatív alapon, vagy a költségvetési törvényben nevesített szervezetek támogatása keretében, vagy a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szftv.) szerint történt, vagy
- az az Európai Unió strukturális alapjaiból, illetve a Kohéziós Alapból részben vagy egészben támogatott tevékenység fedezetét jelenti

jogállás a közhasznú nyilvántartásba vétellel jön létre, vagyis a státusz megszerzésével járó előnyök, lehetőségek, jogok és kötelezettségek is csak ekkortól élnek.[32]

A közhasznú szervezetek működésére és gazdálkodására eltérő szabályok vonatkoznak más szervezetekhez képest, vagyis a törvény hatálya alá kerülnek a korábban egyébként eltérő szabályozás szerint működő szervezetek.[33]

Milyen jogokkal, előnyökkel és milyen kötelezettségekkel jár a közhasznú jogállás megszerzése?

A közhasznú jogállás megszerzése különféle előnyöket biztosít egy szervezet számára, azonban kötelezettségekkel is jár, ezért érdemes mérlegelni, hogy a közhasznúságból fakadó előnyökkel milyen arányban áll az azzal járó kötelezettségek teljesítése, egyáltalán képes-e a szervezet biztosítani ezek meglétét (Gottgeisl; Láng, 2013).

Gottgeisl Rita és Láng Noémi a hivatkozott kéziratukban egy táblázatban szedte a közhasznúsággal járó jogokat és kötelezettségeket, amit változtatás nélkül közlök:

[32] http://civiljogok.hu/utmutato/vii-fejezet-kozhasznu-jogallas
[33] http://civiljogok.hu/utmutato/vii-fejezet-kozhasznu-jogallas

	Nem közhasznú	Közhasznú
Működés - gazdálkodás		
Közvetlen politikai tevékenységet végezhet?	Igen	Nem
Összeférhetetlenségi szabályok	Nincsenek	Civil tv. 38. §, 39. § szerint
FB	Nem kell	50 millió Ft éves bevétel fölött kell (2013.12.20-ig 5 millió Ft volt az értékhatár)
Cél szerinti juttatás	Bárkinek	Vezető tisztségviselő, támogató, önkéntes és ezek közeli hozzátartozója nem kaphat
Váltó, értékpapír	Kibocsáthat, ha a visszafizetési kötelezettség nem veszélyezteti az alapcél szerinti tevékenység ellátását és a működést	Nem bocsáthat ki

Hitel	Felvehet, ha a visszafizetési kötelezettség nem veszélyezteti az alapcél szerinti tevékenység ellátását és a működést	Felvehet, ha a visszafizetési kötelezettség nem veszélyezteti a közhasznú tevékenység, és a cél szerinti tevékenység ellátását és a működést
Befektetési tevékenység	Szabályzat nélkül végezhet	Szabályzat alapján végezhet
Könyvvezetés módja	Lehet egyszeres, ha a feltételeknek megfelel	Kötelezően kettős
Közszolgáltatási szerződés	Nem köthet	Csak ő köthet
Pályázatokon való indulás	Csak ahol nem kötelező a közhasznú minősítés megléte (elenyésző), pl. NEA pályázatokon indulhatnak, de Zöldforrás pályázaton nem	Minden pályázaton
Beszámoló	Mindkettőnek kell közhasznú melléklet	
Szja		
Juttatások jelentős része	Szja-köteles	Szja-mentes
Reprezentáció	nincs különbség	

1%-ot gyűjthet	Ha a nyilatkozat évének első napja előtt legalább két évvel nyilvántartásba vették	Ha közszolgáltatási szerződéssel rendelkezik és a nyilatkozat évének első napja előtt legalább egy évvel nyilvántartásba vették – 2013.12.31-ig Ha a nyilatkozat évének első napja előtt legalább két évvel
		nyilvántartásba vették 2014.01.01-től
Közérdekű önkéntes foglalkoztatás		
Önkéntest foglalkoztathat?	Igen	
Önkéntes foglalkoztatott juttatásait adómentesen adhatja?	Igen, ha fogadószervezetként regisztrált	
Tao		
Kedvezményezett tevékenység (az ebből származó nyereség az adónak nem alapja)	Az alapító okiratban, alapszabályban szereplő cél szerinti tevékenység	Közhasznú tevékenység és az alapító okiratban, alapszabályban szereplő cél szerinti tevékenység
Speciális adóalapcsökkentő tétel[1] (a vállalkozási tevékenység nyereségének 20%-a)	Nincs	Van

Speciális adóalap-növelő tétel, ha nincs adótartozás[2]	Nincs	Van
Nem kell az adót megfizetni	Ha a vállalkozási tevékenység bevétele kevesebb mint az összes bevétel 10%-a, és nem haladja meg a 10 millió Ft-ot	A kedvezményezett vállalkozási tevékenység (az összes bevétel 15%-a) és az összes vállalkozási tevékenységből elért bevétel hányadosa szerint meghatározott adóalap után
Adóelőleg, feltöltés	Nincs	
Adomány után az adományozónál	Nem minősül adománynak, nem jár kedvezmény és nem elismert költség az adományozónál az	Kedvezmény jár és elismert költség az adományozónál[19]
	adott jogszabály [3]figyelembevételével[4]	
Áfa		
A végzett tevékenység szempontjából nem releváns.		
Közcélú adomány	Nem értelmezhető	Adómentes az adományozónál az adott jogszabály figyelembevételével[5]

[1] Tao tv. 9. § (2) b)

[2] Tao tv. 9. § (3) b) bb)

[3] Tao tv. 7. § (1) z) és 3. sz. melléklet B) 17.

[4] Tao tv. 4. § 1/a és 3. sz. melléklet A) 13.

[5] Áfa tv. 259. § 9/A

„Annak a kis civil szervezetnek tehát, aki nem végez vállalkozási tevékenységet, akinek nincsenek különösebben eszközei, alkalmazottai, készletei, forrásainak alapja nem vállalkozások adományai, önkénteseinek nem ad juttatásokat, teljesen felesleges a közhasznúsággal járó kötelezettségeket vállalnia. Jelentősen egyszerűbb az adminisztráció, lehet egyszeres (pénzforgalmi szemléletű) könyvvezetést alkalmazni. Két teljes naptári év működés után lehetőség van az 1% gyűjtésére, ha az általuk végzett tevékenység közhasznúnak minősíthető. Helyi és országos szintű működési, illetve programfinanszírozási pályázatokon indulhatnak, másra nagy valószínűséggel nem is lesz szükségük." (Gottgeisl; Láng, 2013)

Milyen szervezetek nem fogadhatnak önkénteseket?

Magyarországon a törvényben meghatározott szervezeteken kívül semmilyen szervezet nem fogadhat önkénteseket a közérdekű önkéntes munka keretein belül, azonban a törvény hatályán kívül eső szervezetek is fogadhatnak önkénteseket, csak nem élhetnek a törvény biztosította jogokkal és nem vonatkoznak rájuk a törvény által meghatározott kötelezettségek. Mások javára, ellenszolgáltatás nélkül végzett munkát tehát bármely szervezetnél lehet folytatni.[34] Szlovákiában az önkénteseket fogadó szervezetek körét nem korlátozzák, azonban a munkanélküliek munkaerőpiaci helyzetének javítása érdekében foglalkoztatott önkéntesek esetében azok válhatnak fogadó szervezetté, akiknek a benyújtott pályázatukat a munkaügyi hivatalnál pozitívan bírálták el. [35] Szlovákiában a Tt. 406/2011 sz. törvény szerint önkéntest foglalkoztathat bármilyen természetes vagy jogi személy úgy, mint fogadó szervezet. Küldő szervezet azonban csak a törvényben felsorolt jogi személy lehet, mint például non profit szervezet, iskola, önkormányzat. [36]

[34] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[35] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[36] Interjún elhangzott beszámoló alapján

Ki lehet önkéntes?

Magyarországon közérdekű önkéntes tevékenységet mindenki végezhet, aki betöltötte a tizedik életévét. 18 éves kor alatt, illetve a cselekvőképességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú személy olyan közérdekű önkéntes tevékenységet folytathat, amely megfelel életkorának, testi, értelmi és erkölcsi fejlettségének, illetve képességeinek, valamint amely nem veszélyezteti egészségét, fejlődését és tankötelezettségének teljesítését. E személyek külföldön nem végezhetnek közérdekű önkéntes tevékenységet. A 18-ik életévüket be nem töltött személyek korlátozott időszakban és korlátozott ideig végezhetnek közérdekű önkéntes tevékenységet. Az önkéntes minden olyan feladatot elláthat, amire vonatkozóan rendelkezik a jogszabályokban előírt képesítésnek, valamint az egészségügyi, nyilvántartásba vételi és egyéb feltételeknek. Aki a fogadó szervezetnél ellenszolgáltatás fejében is végez munkát, az e munkakörébe tartozó feladatok tekintetében nem végezhet önkéntes tevékenységet.[37] A szlovák szabályozás ettől lényegesen nem tér el, nincs érdemben kiemelhető különbség.[38]

[37] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[38] interjún elhangzott beszámoló alapján

Önkéntes programokkal járó adminisztráció, pénzügy

Magyar oldal

Magyarországon, aki fogadó szervezetté akar válni, annak ez irányú szándékát jelentenie kell a családpolitikáért felelős miniszternek a Köt. törv. mellékletében megtalálható adatlap benyújtásával, amihez csatolni kell:[39]

- a hatályos létesítő okirat másolatát
- a bírósági nyilvántartásba vétel igazolását
- a szervezet adatait tartalmazó kivonatot, mely nem régebbi 30 napnál
- a jogszerű működés igazolását

Az adatlap tartalmazza:[40]

- A fogadó szervezet nevét, székhelyét, típusát és adószámát, cégjegyzékben nyilvántartott fogadó szervezet esetén cégjegyzékszámát, költségvetési szerv fogadó szervezet esetén törzskönyvi nyilvántartási számát.
- A fogadó szervezet kapcsolattartójának nevét, beosztását és elérhetőségét.
- A fogadó szervezet telephelyét, telefonszámát, elektronikus levélcímét vagy más olyan, a kapcsolat felvételéhez szükséges adatát, amelynek nyilvántartásba való felvételét kéri.

Az önkéntesekkel a fogadó szervezetnek szerződést kell kötnie, ami történhet írásban vagy szóban, egyes esetekben azonban kötelező az írásbeliség. Írásban kell megkötni a szerződést: [41]

- határozatlan időre szóló szerződés esetén

[39] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[40] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[41] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv

- határozott időről szóló szerződés esetén, ha legalább 10 napra kötik
- ha az önkéntest engedélyköteles építési munka keretében foglalkoztatják
- ha az önkéntest külföldön foglalkoztatják
- ha az önkéntes harmadik országból érkező személy
- az önkéntes saját kérésére.

Az önkéntes szerződésben meg kell határozni:[42]

- Az önkéntes tevékenység tartalmát
- Az önkéntes tevékenység ellátásának helyét
- Az önkéntes tevékenységre szánt időt és a pihenőidőt
- Valamint az önkéntesek számára biztosított törvényben meghatározott juttatásokat

A fogadó szervezetnek az írásba foglalt önkéntes szerződést annak megszűnésétől számított öt évig meg kell őriznie. A szerződés megszűnik a szerződésben foglalt feladat teljesítésével, vagy a szerződésben meghatározott idő lejártával, feltétel bekövetkeztével, az önkéntes halálával, vagy cselekvőképtelenné válásával, valamint a fogadó szervezet jogutód nélküli megszűnésével, természetes személy esetén halálával.[43]

A fogadó szervezet köteles az önkéntesekről nyilvántartást vezetni, melynek tartalmaznia kell:[44]

- az önkéntes azonosító adatait
- a lakóhelyét
- külföldi esetén állampolgárságát
- korlátozottan cselekvőképesség, illetve kiskorú esetén a törvényes képviselő adatait
- a tevékenység tartalmát
- a tevékenység ellátásának helyét
- a tevékenységre fordított időt és a pihenőidőt

[42] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[43] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[44] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv

- a tevékenység megkezdésének időpontját
- határozott idő esetén a megszűnés időpontját
- az önkéntesnek nyújtott juttatásokat

Az önkénteseknek ellenszolgáltatás nem adható, azonban a feladatellátáshoz kapcsolódóan adhatók juttatások, melyek a következők:[45]

- munka és védőruha
- utazás, szállás, étkezés, vagy ezek számla ellenében történő megtérítése
- védőoltás, szűrővizsgálat
- iskolarendszeren kívüli képzés
- önkéntes tulajdonában álló, a feladat ellátásához szükséges állat ellátása
- az önkéntes külföldön tartózkodása esetén napidíj, melynek teljes havi összege nem haladhatja meg a minimálbér 20%-át
- jutalom, melynek éves összege nem haladhatja meg a minimálbér 20%-át

Szlovák oldal

Szlovákiában a 2011. Évi 406. Törvény alapján a küldő és fogadó szervezeteknek minimális formalizált adminisztrációs kötelezettségei vannak. A küldő szervezetnek kell nyilvántartásba venni az önkénteseket és a fogadó szervezettel és az önkéntessel szerződést kell kötniük, melyben meghatározzák a szereplők feladatait, jogait, kötelezettségeit és felelősségüket[46].

Az önkéntesnek nem fizethető bér vagy bármilyen más formájú díjazás az általa végzett önkéntes tevékenység fejében a szlovák szabályozás szerint. Adható azonban az önkéntesnek például:[47]

[45] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[46] http://www.zakonypreludi.sk/zz/2011-406
[47] Interjún elhangzott beszámoló alapján

- pénzbeli hozzájárulás az önkéntes tevékenység végzésével összefüggő utazási, szállás és étkezési költségeihez,
- vagy ezek díjmentes biztosítása az önkéntes számára,
- továbbá adható az önkéntesnek az önkéntes tevékenység végzéséhez szükséges egyenruha vagy más személyes eszköz.

A törvény lehetővé teszi továbbá azt is, hogy amennyiben az önkéntes az önkéntes tevékenység végzése ideje alatt járulékokat fizet, ezen költségeit is megtérítheti a fogadó vagy a küldő szervezet.[48]

A törvény további ösztönzője az önkéntes tevékenységek formális keretek közé terelése érdekében, hogy amennyiben egy önkéntes egy évben szerződéssel tud igazolni 40 órányi önkéntesmunkát, akkor az adóbevallás során 3 százalékról dönthet, hogy milyen közhasznú célra fordítsa.[49] Magyarországon minden magánszemély jogosult a személyi jövedelemadója 2 százalékát felajánlani:[50]

- 1%-át regisztrált civil kedvezményezettek részére
- további 1%-ot egy technikai számmal rendelkező elismert egyház részére

A szlovák szabályozás végeredményben más célok mentén, és nagyobb arányban engedi az adózók számára, hogy döntsenek adójuk társadalmi célú felhasználásáról.

Fontos megjegyezni, hogy Szlovákiában a formális önkéntes tevékenység folytatása nem minősül munkavégzésnek a szlovák Munkatörvénykönyv szerint, így a tevékenység nem is tartozik a hatálya rá. A munkabiztonsági előírásoknak azonban meg kell felelni az önkéntes tevékenységek folytatásakor, így a törvény célja garantálni a biztonságos munkavégzés feltételeit. Az önkéntesek

[48] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[49] https://blogy.hnonline.sk/matej-kvocera/3-z-dani-ako-darovat-o-percento-viac
[50] http://ado1szazalek.com/1-szazalek-kisokos

és a szervezetek közötti jogok és kötelezettségek mibenlétét a törvény a felek közti megegyezésre bízza, erre szolgál az önkéntes szerződés.[51]

A munkanélküliek munkaerőpiaci helyzetének javítása érdekében kialakított önkéntes programok adminisztrációját a kiírt pályázatokban határozzák meg, ezért általánosságban nem lehet leírni az e programokhoz kapcsolódó adminisztrációt.[52]

[51] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[52] Interjún elhangzott beszámoló alapján

Milyen jogai és kötelezettségei vannak az önkénteseknek és a fogadó szervezeteknek

Magyar oldal

Magyarországon a törvény szerint a fogadó szervezet köteles biztosítani:[53]

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit
- A szükséges pihenőidőt
- a tevékenység ellátásához szükséges tájékoztatást és irányítást, és a tevékenységekhez kapcsolódó ismeretek megszerzését
- A 18. életévét be nem töltött, illetve a cselekvőképességében részlegesen korlátozott önkéntes számára biztosítja a szakszerű felügyeletet

Amennyiben az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik a fogadó szervezet gondoskodik:[54]

- a közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében szükséges utazásról, szállásról és étkezésről, ha a közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön végzik, vagy az önkéntes Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár

Az önkéntes köteles:[55]

- a közérdekű önkéntes tevékenységet a vonatkozó jogszabályok, szakmai és etikai előírások, valamint a fogadó szervezet utasításai szerint személyesen végezni

[53] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[54] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[55] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv

- a közérdekű önkéntes tevékenység során tudomására jutott személyes adatot, üzleti és egyéb titkot megőrizni
- Az önkéntes köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása más személy életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné

Az önkéntes nem köteles a fogadó szervezet utasításait teljesíteni, ha annak végrehajtása:[56]

- az önkéntes életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné
- jogszabályba vagy az önkéntes szerződésbe ütközik

Ha az utasítás végrehajtása kárt idézhet elő, az önkéntes köteles erre az utasítást adó figyelmét felhívni. Az önkéntes nem felel az általa okozott kárért, amennyiben figyelemfelhívási kötelezettségének eleget tett.[57]

Az önkéntes által az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben harmadik személynek okozott kárért a fogadó szervezet felel.
Amennyiben a kárt az önkéntes felróható magatartása okozta, - az önkéntes szerződés eltérő rendelkezése hiányában - a fogadó szervezet az önkéntestől követelheti kárának megtérítését.
Amennyiben az önkéntes bizonyítja, hogy a testi sérüléséből, illetve egészségkárosodásából eredő kára, vagy a tulajdonában vagy használatában álló, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges dologban a közérdekű önkéntes tevékenység végzésének helyén keletkező kára az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben következett be, a fogadó szervezet akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag az önkéntes elháríthatatlan magatartása okozta. A fogadó szervezetnek nem kell megtérítenie a kárnak azt a részét, amely az önkéntes felróható magatartásából származott.[58]

[56] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[57] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv
[58] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv

Szlovák oldal

A szlovák szabályozás hasonlóan szabályozza a felelősség körét, apró részletekben lehetnek eltérések, azonban nincs érdemben kiemelhető különbség.[59] A szervezet köteles jegyzéket vezetni az általa fogadott vagy küldött önkéntesekről a törvényben előírt módon. A törvényalkotó egyik célja az volt, hogy olyan szabályozást vezessen be, amely a legkisebb adminisztratív terheket helyez a szervezetekre az önkéntesek foglalkoztatása során.[60]

Szlovákiában az önkéntes felelős az általa okozott kárért. Az önkéntes tevékenység közbeni baleset esetén a felelősség meghatározásakor több szempontot felül kell vizsgálni, elsősorban, hogy a küldő/fogadó szervezet betartotta-e a munkavédelmi előírásokat. A törvény lehetőséget ad arra, hogy a küldő/fogadó szervezet megtérítse az önkéntes felelősségbiztosítását és balesetbiztosítását az önkéntes tevékenység végzésének idejére. [61]

Szlovákiában az önkéntes törvényes joga, hogy önkéntes tevékenységet végezzen. E joga érvényesülése céljából munkaadója köteles szabadnapot biztosítani számára. Az önkéntes tevékenység végzése során, az önkéntesnek joga van a biztonságos munkafeltételekhez, és a tevékenység végzéséhez szükséges öltözet, eszközök biztosításához. Az önkéntesnek joga van a küldő vagy fogadó szervezettől igazolást kérni az önkéntes tevékenység időtartamáról és jellegéről, valamint az általa végzett tevékenységről értékelést kérni. További jogokat és kötelezettségeket az önkéntes szerződés rögzíthet az önkéntes számára.[62]

[59] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[60] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[61] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[62] Interjún elhangzott beszámoló alapján

Milyen előnyökkel és milyen nehézségekkel jár az önkéntesek foglalkoztatása

Az önkéntesek alkalmazása minden esetben előnyökkel és nehézségekkel is járnak mind a szervezeti oldalról, mind az önkéntesek oldaláról. A szakemberekkel készített interjúk alapján ezek a két országban szinte azonosak:[63]

- Szervezeti oldalról:
  - Előnyök:
    - Költségkímélő megoldás
    - Másfajta problémamegoldó szemlélet a fizetett munkatársakhoz képest: teret kapnak kreatív megoldások
    - Motivált munkaerő
    - Emelkedik a szolgáltatások minősége és száma
  - Nehézségek:
    - Adminisztrációs terhek nőnek
    - Befektetés az önkéntesek felkészítésébe, mentorálásába, koordinálásába
    - Konfliktusok alakulhatnak ki a fizetett munkatársak és az önkéntesek között
    - Az önkéntes tevékenységhez kapcsolódó elvárások eltérése az önkéntesek és a szervezet esetében
- Az önkéntesek oldaláról:
  - Előnyök:
    - Tudás és munkatapasztalat szerzése
    - Kapcsolati háló növekedése
    - A szabadidő hasznos eltöltése

[63] Interjúkon elhangzott beszámolók alapján

- Nehézségek:
    - Az önkéntesek víziói sokszor nem találkoznak a szervezet víziójával
    - A fizetett munkatársakhoz képest kiszolgáltatottabb viszony
    - Túl magas elvárások az önkéntesmunkával járó előnyök tekintetében

Önkéntesség a Köt. hatályán kívül

A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény 1. § (3) bekezdése szerint: [64]*„(3) E törvény nem érinti a 3. § (1) bekezdésén kívüli személynél, szervezetnél, illetve tevékenységi körben más vagy mások javára, ellenszolgáltatás nélkül végzett önkéntes tevékenységet.”*

A törvény tehát nem zárja ki az önkéntes tevékenységek közül az olyan esetköröket, melyek nem tartoznak a törvény hatálya alá. A törvény elismeri, hogy léteznek olyan esetek, ahol az önkéntesség alapvető fogalmi kritériumai megvalósulnak, például, hogy a tevékenység végzése önkéntes alapon, ellenszolgáltatás nélkül történik, de nem teljesülnek a törvény által meghatározott kritériumok. Ilyen lehet, amikor egy piaci munkáltató szervezésében önkéntes alapon karitatív tevékenységet folytat (pl. ételosztás), vagy amikor egy lakóközösség valamilyen, a helyi közösség által fontosnak ítélt cél érdekében tevékenykedik (pl szemétszedés). Az ilyen jellegű tevékenységek megítélése során fontos szem előtt tartani, hogy az önkéntes tevékenységként meghatározott tevékenységek jellegükben ne legyenek azonosak más jogviszonyok jellemzőivel, például a megbízással, a vállalkozással, a munkajog viszonnyal, vagy az alkalmi munka jogviszonnyal. Ezért a Köt hatályán kívül magvalósított önkéntes tevékenységet el kell határolni a hasonló jogviszonyoktól. A gyakorlatban többféle eset létezhet arra, hogy egy önkéntes tevékenység nem tartozik a Köt. hatálya alá. Néhány példa (Bíró, 2009):

- Nem a Köt. szerinti fogadó szervezetnél zajlik az önkéntes tevékenység, hanem a törvény szerint fogadó szervezetnek nem minősülő más személynél (magánszemélynél, cégnél, jogi személynek nem minősülő közösségeknél)
- Nem jön létre sem szóban, sem írásban önkéntes szerződés
- Az önkéntes által a tevékenység során bárkinek okozott kárért kizárólag az önkéntes felel és nem a fogadó szervezet vagy más

[64] https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a0500088.tv

- Stb.

A Köt. hatályán kívül zajló önkéntes tevékenységekért adott juttatásokra automatikusan nem vonatkozik az adómentesség, vagyis adómentesen akkor adható juttatás, ha az önkéntest fogadó szervezet bizonyítja a kiosztott juttatásai “nem-ellenszolgáltatás” jellegét. Amennyiben a tevékenységekért a szervezet nem kíván juttatást adni, az önkéntes tevékenységek tartalmát abban az esetben is a helyzetnek megfelelő adminisztráció szerint kell rögzíteni. Például egy vállalati önkéntesség esetében a tevékenység helyszínén rögzíteni kell, hogy kik, mekkora időtartamban, milyen tevékenységet végetek ellenszolgáltatás nélkül (Bíró, 2009). A gyakorlatban dolgozó szakemberek szerint azonban a megfelelő könyvelés és adminisztráció sem tud teljes biztosítékot nyújtani, ezért az érintett szervezeteknek javasolt az önkéntes tevékenységeiket a Köt. hatálya alá tartozó szervezeten keresztül megvalósítani. [65]

[65] Interjún elhangzott beszámolók alapján

Európai szintű önkéntes programok

Az eddigiekben azt vizsgáltuk, hogy nemzeti szinten milyen keretek között lehet a két országban önkéntes tevékenységet folytatni. A nemzetközi önkéntes programok erősítése azonban az Európai Unió egyik kiemelt célja, ezért fontos vizsgálni az európai szinten megvalósítható önkéntes programok jogi kereteit is.

EVS, Erasmus+

Az Európai Önkéntes Szolgálat (EVS - European Voluntary Service) az Erasmus+ program keretén belül 17 és 30 év közötti fiataloknak nyújt lehetőséget arra, hogy hosszabb-rövidebb ideig külföldön önkéntes munkát végezzenek. Az Európai Önkéntes Szolgálat célja az önkéntes tevékenységek támogatása nemzetközi szinten, Európán belül és azon kívül. A programokban önkéntesként minimum 2, maximum 12 hónapig lehet önkéntes szolgálatot teljesíteni. [66]

Az Erasmus+ hét korábbi EU-s támogatási programot fog össze, mely alatt futó összes támogatási program kezelését 2016 szeptember 1-je óta a Tempus Közalapítvány[67] látja el. Az Erasmus+ támogatási programok oktatási és képzési, valamint ifjúsági fejezetekre tagozódnak. A 2014 és 2020 között futó programok összesen 14,7 milliárd eurós költségvetésből gazdálkodhatnak, melyek célja a képzettség és a foglalkoztatottság javítása, valamint a képzési, oktatási és az ifjúsági munka területén működő szervezetek, intézmények korszerűsítése. Az Erasmus+ alapvetően három célkitűzést szolgál:[68]

- *"támogatja az egyének külföldi tanulási lehetőségeit az EU-n belül és kívül;"*

[66] http://www.eplusifjusag.hu/hu/evs/home
[67] http://tka.hu/
[68] http://www.eplusifjusag.hu/hu/erasmusplus/view/1/erasmus

- *"oktatási intézmények, ifjúsági szervezetek, vállalkozások, helyi és regionális közintézmények és NGO-k közötti partnerségekhez nyújt támogatást;"*
- *"az oktatás, képzés és ifjúsági szakma korszerűsítését szolgáló – az innovációt, a vállalkozó szellemet és a foglalkoztathatóságot ösztönző – reformokhoz nyújt támogatást."*

Az Erasmus+ támogatási programokat indokolja, hogy elindításakor Európában közel hatmillió fiatal volt munka nélkül. Jelentős készség, tudás és kompetenciahiányt jelez, hogy emellett kétmillió betöltetlen munkahely volt Európa-szerte. "Az Erasmus+ úgy próbálja orvosolni ezt a hiányt, hogy külföldi tanulási, képzési és tapasztalatszerzési lehetőséget biztosít a résztvevőknek. Ezzel párhuzamosan javítja az európai oktatási, szakképzési és ifjúságtámogatási rendszer minőségét is, elősegítve az oktatási szakemberek és ifjú munkavállalók szakmai fejlődését, valamint az oktatás és a munka világa közötti szorosabb együttműködést." [69]

Erasmus+ programokra háromféle pályázati kategóriába lehet pályázatot benyújtani, valamint sport és a Jean Monnet tevékenységek körében. Ez utóbbi pályázati kategória célja támogatni az európai tanulmányok területén dolgozó kiemelkedő szakembereket és szervezeteket. Az első három kategóriában eltérő célok mentén különböző tevékenységeket támogatnak, melyek a következők:[70]

- 1. Kategória (Egyéni mobilitás erősítése):
    - külföldi tanulási és/vagy szakmai tapasztalatszerzési lehetőség támogatása tanulók, gyakornokok, önkéntesek, tanárok, oktatók, ifjúságsegítők, oktatási, vagy civil intézmények dolgozói számára.

[69] http://www.eplusifjusag.hu/hu/erasmusplus/view/1/erasmus
[70] Erasmus+ Pályázati útmutató: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_hu.pdf

- Az Erasmus Mundus keretein belül a kiemelkedően teljesítő hallgatókat támogatják. A magas színvonalú tanulmányi programokat felsőoktatási intézmények konzorciumai szervezik a mesterképzésben résztvevő hallgatók számára.
- A mesterképzésben résztvevő hallgatók külföldi tanulmányaik finanszírozását segíti az Erasmus+ mesterképzési hitelprogramja.

- 2. Kategória (Együttműködés az innováció terén és a bevált gyakorlatok cseréje):
  - A támogatási programok célja az oktatás, képzés és ifjúságügy szektorait érintő és azokat összekötő stratégiai partnerségek támogatása, a multidiszciplináris tudásszövetségek erősítése.
- 3. Kategória (Szakpolitikai reformok támogatása):
  - Az ebben a kategóriában futó támogatási programok célja az oktatás, képzés és ifjúságügy területén kialakított szakpolitikák fejlesztése, a tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal, valamint a területen működő intézmények és szervezetek közötti kommunikáció erősítése és a jó gyakorlatok terjesztése.

Önkéntes jellegű tevékenységet lehet végezni 30 éves kor alatt önkéntesként az EVS szolgálaton keresztül, vagy részt lehet venni ifjúsági cserén, vagy valamilyen nemzetközi tréningen. 30 éves kor fölött ifjúsági munkások számára vannak nemzetközi tréningek, valamint civil és piaci szervezetek számára elérhető nemzetközi csereprogramok és szakmai gyakorlatok.[71]

A programokban minden esetben részt vesz az önkéntes, egy fogadó-, egy küldő-, és egy koordináló szervezet. A szervezeteknek akkreditációt[72] kell szerezniük az EVS programokban való részvételhez. A programokat pályázat útján lehet megvalósítani, amit minden esetben az egyik szervezet nyújt be a fogadó, küldő, vagy koordináló szervezetek közül. A benyújtó szervezetnek regisztrálnia kell az Európai Bizottság nyilvántartási felületén[73]. A pályázó szervezetnek követnie kell a kiíró

[71] Interjún elhangzott beszámoló alapján.
[72] http://www.eplusifjusag.hu/hu/evs/organisations
[73] http://ec.europa.eu/education/participants/portal/desktop/en/home.html

pályázáshoz kapcsolódó útmutatásait és vezetnie kell az adminisztrációt. [74]A pályázaton résztvevő szervezetek elosztják egymás között a feladatokat és a felelősségeket, majd ez alapján nyújtják be a pályázatot. A nyertes pályázóknak egy partneri szerződés keretein belül meg kell határozniuk a megvalósító szervezeteket és a hozzájuk kapcsolódó feladatokat, valamint a programban résztvevő önkénteseket. A szervezetek önkénteskoordinációhoz kapcsolódó feladataihoz nem kapcsolódik indikátor, ezért e feladatok ellátását gyakorlatilag senki nem ellenőrzi.

A programok megvalósításához kapcsolódó adminisztráció szintén komoly terhet jelent sok szervezet számára, ezért a kisebb szervezetek általában nem tudnak pályázni az EVS keretein belül. A szakemberek tapasztalatai szerint kevés szervezet van kielégítően felkészülve a nemzetközi szinten megvalósuló önkéntes programok koordinálására. Az önkéntes programok általában angol nyelven futnak, azonban az EU bármely hivatalos nyelvén futhatnak. Ezért lehetőség van például Szlovákiában zajló, magyar nyelven futó önkéntes programok megvalósítására is, amihez kapcsolódóan nyelvi képzésre is elszámolható költség. Vagyis az EVS keretein belül Szlovákiában is lehet magyar nyelven önkéntes programot megvalósítani és Magyarországon is szlovák nyelven.[75]

Az EVS program keretein belül, az önkénteseknek adható juttatások költségtérítésnek számítanak, vagyis adómentesek. A következő juttatásokra lehet támogatást igényelni a program keretein belül:[76]

- Biztosítás: Az Európai Bizottság által kötött csoportos biztosítási program keretében
- Nemzetközi utazás költségtérítése: A program kezdetén az oda, a program végén a visszautazásra lehet támogatást igényelni. A támogatás összegét sávosan határozzák meg a távolság szerint.
- Szállásköltség: Általában természetben történik a fogadó szervezet szervezése által.
- Étkezés: A legtöbb esetben havi pénz formájában kapja az önkéntes, összege a régiós viszonyoknak megfelelően változik.

[74] http://www.eplusifjusag.hu/hu/applicants/info
[75] Interjún elhangzott beszámoló alapján
[76] http://www.fve.hu/evstamogatas.html

- Munkába járás költségei: A szálláshely és a munkahely között.
- Zsebpénz: Összegét az Erasmus+ határozza meg, országonként eltérő, de kb. Havi 100 euró
- Nyelvi képzés: A fogadó ország vagy a program nyelve szerint.

Szlovák-magyar határon átnyúló önkéntes programokat az Erasmus+ támogatási programokon keresztül lehet megvalósítani.

Összegzés

A tanulmány rávilágított arra, hogy a nemzeti szabályozások különböző célok érdekében szabályozzák az önkéntes tevékenységeket:

- Magyarországon a közfeladatok ellátásának erősítése a szabályozás elsődleges célja.
- Szlovákiában a munkanélküliek munkaerőpiaci helyzetének javítása a szabályozás elsődleges célja

Ennek következménye, hogy a nemzeti szinten zajló önkéntes programok esetében azok a szervezetek élhetnek a törvények nyújtotta előnyökkel, amelyek tevékenysége összeegyeztethető a jogalkotó céljaival. A célok eltérése mellett fontos kiemelni, hogy a magyar szabályozás esetében a szervezetek is korlátozás alá esnek, így a teljesen piaci alapon működő szervezetek például semmilyen esetben sem élhetnek az önkéntes tevékenységek szervezése miatt nyújtott állami garanciákkal.

A határokon átnyúló önkéntes programokat leginkább az Európai Unió által létrehozott Európai Önkéntes Szolgálat keretei között érdemes megvalósítani, mert nemzetközi szinten e programok képesek a nemzeti szabályozásokkal összemérhető előnyöket és garanciákat nyújtani.

A tanulmány mellékleteként csatoltuk a két országban használható önkéntes szerződés mintát.

Felhasznált irodalom

Civil információs portál (2014): Segédlet a civil szervezetekre vonatkozó szabályok áttekintéséhez, In: http://civil.info.hu/documents/10179/6e2b94c3-b629-493e-935e-93bca8d0ff7a (utolsó letöltés: 2017.11.16.)

Dr. Bíró Endre (2009): A közérdekűnek nem minősülő önkéntességről és végzésének törvényességi feltételeiről. Budapest, TÁMOP – 5.5.2/09/1-2009- 0001

Dr. Homolya Szilvia, Dr Gyarmathy Judit (2013): Civil szervezetek megújuló működési környezete: Civil szervezeteket szabályozó hatályos joganyag. Budapest: EMMI

Dr. Kákai László (2013): Civil szervezetek megújuló működési környezete: A civil társadalom és a civil szervezetek társadalomtudományi, politológiai megközelítése. Budapest: EMMI

Gottgeisl Rita, Láng Noémi (2013): Civil szervezetek megújuló működési környezete: Civil szervezetek gazdálkodása, könyvvezetési, beszámolási és adózási szabályok. Budapest: EMMI
Gyakorlati útmutató - Intézményi önkéntes programok létrehozásához és működtetéséhez, Szerk: Csordás Izabella, Budapest, 2017 In: http://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/CSK_utmutato_onkentesseg.pdf

Kónya Gizella (2011): Önkéntesség - Amit tudni érdemes mielőtt belevágsz vagy ha már csinálod egy ideje. Budapest, Önkéntes Központ Alapítvány

Nagy Renáta, Major Anikó (2013): Civil szervezetek megújuló működési környezete: Civil szervezetekkel kapcsolatos monitoring, indikátorképzési, statisztikai módszertani ismeretek. Budapest: EMMI

NAV (2017): 13. Információs füzet - Nonprofit szervezetek adózásának alapvető szabályai. Budapest: NAV

Önkéntes Központ Alapítvány (2009): Önkéntesek alkalmazásának pénzügyi feltételei - juttatások rendszere, TÁMOP-5.5.2-09/1-2009-0001, In: https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiQqaqmm8PXAhWDnBoKHUbbBU0QFgglMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vasionkentes.hu%2Fcgi-bin%2Fitworx%2Fitworx.cgi%3Fmodul%3Ddoctar%2Fdownloadfile%26task%3Ddownloadfile%26vid%3D391%26dokid%3D46%26uid%3D603&usg=AOvVaw2AXdNWy_s82JrN7nwXHbDU (utolsó letöltés: 2017.11.16)

Mellékletek

a. mellélket:

Magyar szerződés minta

Önkéntes szerződés minta

ÖNKÉNTES SZERZŐDÉS

amely létrejött egyrészről:

Szervezet neve:

Székhely:

Adószám:

Képviselő:

Önkéntes nyilvántartási szám:

(továbbiakban: Fogadó szervezet),

valamint:

Név:

Lakcím:

Anyja neve:

Születési hely, idő:

(a továbbiakban: Önkéntes) között a mai napon az alábbi feltételek szerint:

I. A megállapodás tárgya, a jogviszony időtartama

1. A szerződő felek megállapodnak abban, hogy 20..... napjától kezdődően .....napjáig határozott /határozatlan időtartamra a fogadó szervezet az önkéntessel a 2. pontban megjelölt önkéntes tevékenység végzésre jelen szerződéssel közös megegyezéssel meg-állapodást köt.

Jelen megállapodást a felek, közös megegyezéssel írásban módosíthatják, a módosítás kiegészítés és a megszűntetés is csak írásban érvényes.

II. A közérdekű önkéntes tevékenység tartalma

2. Az önkéntes a fogadó szervezetnél az önkéntes szerződés ideje alatt a következő feladatok elvégzését vállalja: (konkrétan az önkéntestől elvárt feladatok!)

Pl:

- a szervezet tevékenységében aktívan részt vesz,
- rendezvények lebonyolításában közreműködik,
- adminisztrációs tevékenységben, más szervezetekkel való kapcsolattartásban közreműködik

III. A közérdekű önkéntes tevékenység ellátásának helye

3. A tevékenység ellátásának helye:

IV. A közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó idő, pihenőidő

4. A közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó idő: Az önkéntes vállalja, hogy hetente / havonta ..x.. órát a fogadó szervezet rendelkezésére áll.

5. Az önkéntest megilleti heti két egymást követő szabadnap és havonta 2 nap szabadság, melyet a fogadó szervezettel illetve az irányítóval előzetes egyeztetést követően vehet igénybe.

V. A felek jogai és kötelezettségei

A fogadó szervezet jogai és kötelezettségei:

6. A fogadó szervezet tájékoztatja az önkéntest, hogy vele szemben az önkéntes tevékenység végzésével kapcsolatban az irányítást……xy / önkénteskoordinátor/…… végzi.

7. A fogadó szervezet az alábbi formában és mértékben – ellenszolgáltatásnak nem minősülő – juttatásokat biztosítja az önkéntesnek:

-…

-…

Vagy: az önkéntes tevékenységét ellenszolgáltatás nélkül végzi

8. Fogadó szervezet kötelezettsége gondoskodni arról, hogy a fogadáshoz szükséges minden gyakorlati feltétel az önkéntes érkezése előtt teljesüljön.

9. A fogadó szervezet köteles az önkéntes szerződés aláírásával egyidejűleg az önkéntes rendelkezésére bocsátani egy részletes tevékenység-leírást, melyben a fogadó szervezet rögzíti az elvárásokat, a felelősségi köröket, az önkéntes heti munkaidejét, a koordináló szervezet által az önkéntesnek nyújtott juttatásokat, továbbá, hogy milyen képzéseken kell az önkéntesnek majd részt vennie és ki lesz a mentora.

10. A fogadó szervezet tájékoztatja az önkéntest (a 2005. évi LXXXVIII. törvény vonatkozó szabályai alapján) – az önkéntes jogviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelezettségek gyakorlása, valamint a jogviszonnyal kapcsolatos hatósági ellenőrzés érdekében – köteles az általa foglalkoztatott önkéntesekről nyilvántartást vezetni.

Az önkéntes jogai és kötelezettségei:

11. Az önkéntes köteles tiszteletben tartani a fogadó szervezet szervezeti és működési rendjét, egészségügyi és biztonsági előírásait.

12. Az Önkéntest köteles megbízhatóan viselkedni.

13. Az Önkéntes kötelessége, hogy tanácsot, útmutatást kérjen, ha szükséges.

14. Az önkéntes kijelenti, hogy a fogadó szervezet a feladatkörébe tartozó feladatokat részletesen ismertette, a tevékenység-leírást a jelen önkéntes szerződés aláírásával egyidejűleg az önkéntes részére átadott, melyet az önkéntes aláírásával elismer.

15. Az Önkéntes köteles tájékoztatni a fogadó szervezetet minden olyan problémáról, nehézségéről, ami veszélyezteti a vállalt önkéntes tevékenység megvalósulását.

16. Az Önkéntesnek vigyáznia kell minden rendelkezésére bocsátott eszközre, amelyet számára biztosítanak.

17. Az Önkéntes köteles

a) a közérdekű önkéntes tevékenységet a vonatkozó jogszabályok, szakmai és etikai előírások, valamint a fogadó szervezet utasításai szerint személyesen végezni,

b) a közérdekű önkéntes tevékenység során tudomására jutott szemé-lyes adatot, üzleti és egyéb titkot megőrizni.

18. Az önkéntes köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása más személy életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné.

Az önkéntes nem köteles a fogadó szervezet utasításait teljesíteni, ha annak végrehajtása az önkéntes életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné, jogszabályba vagy az önkén-tes szerződésbe ütközik.

Ha az utasítás végrehajtása kárt idézhet elő, az önkéntes köteles erre az utasítást adó figyelmét felhívni. Az önkéntes nem felel az általa okozott kárért, amennyiben figyelem-felhívási kötelezettségének eleget tett.

VI. Az önkéntes által okozott kár

19. Az Önkéntes által az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben harmadik személynek okozott kárért a jelen megállapodás szerinti Fogadó szervezet felel. Amennyiben a kárt az önkéntes felróható magatartása okozta, – az önkéntes szerződés eltérő rendelkezése hiányában – a fogadó szervezet az önkéntestől követelheti kárának megtérítését.

20. Amennyiben az önkéntes bizonyítja, hogy

a) a testi sérüléséből, illetve egészségkárosodásából eredő kára,

b) a tulajdonában vagy használatában álló, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges dologban a közérdekű önkéntes tevékenység végzésének helyén keletkező kára az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben következett be, a fogadó szervezet akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag az önkéntes elháríthatatlan magatartása okozta.

A fogadó szervezetnek nem kell megtérítenie a kárnak azt a részét, amely az önkéntes felróható magatartásából származott.

VII. Az önkéntes szerződés megszűnése

21. Az önkéntes szerződés megszűnik

a) az önkéntes halálával vagy cselekvőképtelenné válásával,

b) a fogadó szervezet jogutód nélküli megszűnésével, természetes személy esetén halálával,

c) a vállalt közérdekű önkéntes tevékenység teljesítésével,

d) a szerződésben meghatározott idő lejártával, feltétel bekövet-keztével,

e) közös megegyezéssel történő megszüntetéssel,

f) felmondással,

g) az önkéntesek foglalkoztatásának – a közérdekű önkéntes tevé-kenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. Törvény 13. § (3) bekezdése szerinti – megtiltásáról rendelkező határozat jogerőre emelkedésével.

22. Az önkéntes szerződést – ha jogszabály vagy az önkéntes szerző-dés másként nem rendelkezik – bármelyik fél azonnali hatállyal felmond-hatja.

23. Minden vitás kérdésben, amit jelen szerződés nem rendez, A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. Törvény, a PTK vonatkozó részei irányadóak.

Jelen szerződést a felek, mint ügyleti akaratukkal mindenben megegyezőt, átolvasás után helybenhagyólag aláírják.

Kelt,.....

Fogadó szervezet	Önkéntes

b. melléklet

Szlovák szerződésminta

Zmluva o výkone dobrovoľníckej činnosti

uzatvorená podľa § 6 zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve v platnom znení a § 51 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení uzatvorená medzi zmluvnými stranami:

1. Meno a priezvisko:
   dátum nar.:
   trvalý pobyt:

   (ďalej len „dobrovoľník“)

a

2. Názov
   so sídlom:
   IČO:
   Zastúpený:

   (ďalej len „prijímateľ dobrovoľníckej činnosti“)

   (ďalej len „zmluva“)

Článok I
Predmet zmluvy

1. Predmetom zmluvy je záväzok dobrovoľníka vykonávať v čase stanovenom v článku III ods. 2 tejto zmluvy v prospech prijímateľa dobrovoľníckej činnosti bezodplatne dobrovoľnícku činnosť špecifikovanú v Článku II tejto zmluvy a záväzok prijímateľa dobrovoľníckej činnosti vytvoriť dobrovoľníkovi vhodné podmienky k činnosti.

Článok II
Dobrovoľnícka činnosť

1. Na základe tejto zmluvy sa dobrovoľník zaväzuje pre organizáciu vykonávať bez nároku na odmenu činnosť..... .
2. Dobrovoľník je v rámci dobrovoľníckej činnosti povinný vykonávať:
   a. .....
   b. .....
   c. .....

Podrobný opis náplne činnosti dobrovoľníka je špecifikovaný v Opise náplne dobrovoľníckej činnosti, ktorý je neoddeliteľnou prílohou č. 1 k tejto zmluve.

Článok III
Miesto a trvanie výkonu dobrovoľníckej činnosti

1. Miesto výkonu dobrovoľníckej činnosti je .....
2. Zmluvné strany sa dohodli na dobe vykonávania dobrovoľníckej činnosti v trvaní ..... dní/mesiacov. Deň začatia výkonu dobrovoľníckej činnosti je ..... Deň skončenia výkonu dobrovoľníckej činnosti je.....
3. Dobrovoľník vykonáva dobrovoľnícku činnosť v rozsahu ..... hodín za týždeň/mesiac.

Článok IV
Práva a povinnosti zmluvných strán

1. Počas dobrovoľníckej činnosti je dobrovoľník povinný:
   a. aktívne vykonávať úlohy v rámci dohodnutej dobrovoľníckej činnosti, rešpektujúc pokyny prijímateľa dobrovoľníckej činnosti,
   b. akékoľvek vlastné aktivity a činnosti pred ich realizáciou prediskutovať s prijímateľom dobrovoľníckej činnosti,
   c. pri výskyte akýchkoľvek problémov informovať kontaktnú osobu v mieste výkonu dobrovoľníckej činnosti, ktorou je ..... ,
   d. rešpektovať všetky usmernenia zo strany prijímateľa dobrovoľníckej činnosti ohľadom náplne a spôsobu vykonávania dobrovoľníckej činnosti,
   e. nepublikovať a nezverejňovať finančné záležitosti týkajúce sa projektov v mieste výkonu dobrovoľníckej činnosti,
   f. nezverejňovať a nerozširovať informácie dôverného charakteru dobrovoľníckej činnosti.
2. Prijímateľ dobrovoľníckej činnosti sa zaväzuje poskytnúť dobrovoľníkovi na výkon dobrovoľníckej činnosti nasledujúce predmety:
   a. .....
   b. .....
   c. .....

   Pokiaľ to charakter poskytnutých predmetov umožňuje, je dobrovoľník povinný vrátiť poskytnuté predmety v deň skončenia výkonu dobrovoľníckej činnosti v stave zodpovedajúcom bežnému opotrebeniu.
3. Prijímateľ dobrovoľníckej činnosti sa zaväzuje poskytnúť v dňoch, kedy počet hodín dobrovoľníckej činnosti presiahne ..... hodín, obed, prípadne vyplatí dobrovoľníkovi stravné vo výške ... € /deň.
4. Prijímateľ dobrovoľníckej činnosti sa zaväzuje uhradiť dobrovoľníkovi cestovné spojené dopravou z miesta jeho bydliska do miesta výkonu dobrovoľníckej činnosti podľa tejto zmluvy, cestovné na cesty vykonané dobrovoľníkom na pokyn prijímateľa dobrovoľníckej činnosti.
5. Zmluvné strany sa dohodli, že prijímateľ dobrovoľníckej činnosti uzatvorí poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú dobrovoľníkom a poistenie pre prípad úrazu dobrovoľníka v jeho prospech.
6. Prijímateľ sa zaväzuje uhradiť dobrovoľníkovi vynaložené náklady na dobrovoľné nemocenské poistenie, dobrovoľné dôchodkové poistenie a dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti podľa osobitného zákona a zdravotné poistenie podľa osobitného zákona počas vykonávania dobrovoľníckej činnosti.

Článok V
Záverečné ustanovenia

1. Zmluva nadobúda účinnosť dňom podpísania oboma zmluvnými stranami.
2. Práva a povinnosti touto zmluvou neupravené sa budú riadiť príslušnými ustanoveniami zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve v platnom znení a príslušnými ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov.
3. Táto zmluva je vyhotovená v dvoch rovnopisoch, z ktorých každá zmluvná strana obdrží jeden rovnopis.
4. Zmluvné strany prehlasujú, že si zmluvu prečítali, jej obsahu porozumeli, že zodpovedá ich skutočnej a vážnej vôli a na dôkaz toho ju podpisujú.

V ..... dňa .....

Dobrovoľník	Prijímateľ dobrovoľnej činnosti

Intézményi háttér tanulmány

Interreg V-A Slovakia Hungary Cross Border Cooperation Programme keretében a “Strengthening cross-border civil society through the development of a joint volunteer exchange system” című projekt keretében készült.

Készítette: Webkettő Műhely Bt.

www.skhu.eu / https://hellomentor.org/

’The content of this study does not necessarily represent the official position of the European Union.’